

Samfunnsstraff

Reaksjon på brudd

Strgfl. § 58. Reaksjon på brudd

Hvis den domfelte forsettlig eller uaktsomt bryter bestemmelser gitt i eller i medhold av § 54 første og annet ledd eller § 55, kan kriminalomsorgen pålegge den domfelte å møte til samtale for å få innskjerpet kravene. Under samtalen skal den domfelte gjøres kjent med følgene av gjentatte brudd. Dersom det fremstår som nødvendig for å motvirke nye brudd, skal kriminalomsorgen fastsette vilkår om at den domfelte skal

- a) overholde bestemmelser om oppholdssted,
- b) unnlate å ha samkvem med bestemte personer,
- c) unnlate å bruke berusende eller bedøvende midler, eller
- d) overholde bestemmelser om meldeplikt for politiet eller kriminalomsorgen.

Hvis den domfelte etter at kriminalomsorgen har holdt innskjerpingssamtale eller fastsatt vilkår etter første ledd, på nytt bryter kravene eller vilkår fastsatt etter første ledd bokstav a til d, bør regionalt nivå bringe saken inn for retten med begjæring om at den subsidiære fengselsstraffen skal fullbyrdes helt eller delvis i medhold av straffeloven § 52 første ledd bokstav a. Samme myndighet treffer i slike tilfeller også avgjørelse om anke til lagmannsrett, fullbyrding etter straffeprosessloven § 455 og utsettelse av fullbyrdingen utover seks måneder etter straffeprosessloven § 459.

Dersom den domfelte unnlater å møte til innskjerpingssamtale etter første ledd, kan kriminalomsorgen avbryte gjennomføringen av straffen. Det samme gjelder dersom den domfelte, etter at innskjerpingssamtalen er gjennomført, på nytt bryter kravene. Når regionalt nivå beslutter å bringe saken inn for retten, avbrytes gjennomføringen av straffen fra det tidspunktet begjæringen er oversendt retten.

Kriminalomsorgen kan anmode politiet om å avhente den domfelte etter straffeprosessloven § 461 annet ledd hvis det er nødvendig for å få iverksatt en reaksjon etter første ledd.

Endret ved lover 30 aug 2002 nr. 67 (ikr. 1 jan 2003 iflg. res. 30 aug 2002 nr. 938), 20 mai 2005 nr. 28 (ikr. 1 jan 2006 iflg. res. 21 des 2005 nr. 1580), 13 apr 2007 nr. 14, 14 juni 2013 nr. 44. Endres ved lov 19 juni 2015 nr. 65 (ikr. 1 okt 2015).

58.1 Innledende bestemmelse

Formålet med å reagere på brudd er å sikre at den domfelte gjennomfører straffen i tråd med kravene som er angitt i straffegjennomføringsloven § 54, første og annet ledd, forebygge ny kriminalitet og markere grensene for akseptabel opptreden under gjennomføringen av straffen. Reaksjonen skal ikke være mer inngripende enn hva som fremstår som nødvendig for å oppnå formålet.

Reaksjonen skal så langt mulig ta hensyn til at resten av straffen skal kunne gjennomføres på en hensiktsmessig måte.

58.2 Grunnvilkår for å ilegge reaksjon på brudd på samfunnsstraffen

58.2.1 Om selve bruddet (skyldkrav)

Den domfelte må forsettlig eller ved grov eller simpel uaktsomhet ha brutt vilkår i straffegjennomføringsloven, andre bestemmelser eller pålegg gitt av leder av friomsorgskontor. Reaksjon på brudd kan følgelig ilegges der den domfelte med vitende og vilje har brutt gjeldende vilkår. Det samme gjelder der domfelte måtte eller burde forstå at han brøt slike vilkår, og kan klandres for dette. Dersom bruddet antas å være utløst av åpenbare og alvorlige psykiske problemer, skal det utvises varsomhet før reaksjon på brudd ilegges. Det må da søkes samarbeid med helsevesenet.

58.2.2 Om krav til sannsynlighet for at et brudd er begått av den domfelte (bevisbyrde)

Det er i utgangspunktet tilstrekkelig for å ilegge en reaksjon at det objektivt sett foreligger alminnelig sannsynlighetsovervekt for at den domfelte har begått et brudd som kvalifiserer til en reaksjon (mer enn 50 %), slik at det mest sannsynlige hendelsesforløp legges til grunn. Hendelsesforløpet må kunne dokumenteres i konkrete, objektive omstendigheter.

58.3 Øvrig

Dersom det i en konkret sak er påstand mot påstand og det ikke finnes tilleggsmomenter som gjør den ene påstand mer sannsynlig enn den andre, skal reaksjon ikke ilegges. Ved behov bør det vurderes bruk av andre virkemidler, eksempelvis å endre innholdet i samfunnsstraffen. En endring krever imidlertid samtykke fra den domfelte med mindre endringen fremstår nødvendig av hensyn til en sikkerhetsmessig forsvarlig gjennomføring av samfunnsstraffen, se straffegjennomføringsloven § 53, tredje ledd.

Det skal som hovedregel foreligge endelig analyseresultat fra urinprøve, utåndingsprøve eller blodprøve eller fra andre undersøkelser før det ilegges reaksjon som følge av inntak av rusmidler, bedøvelsesmidler eller andre kjemiske stoffer som ikke er lovlig foreskrevet. Reaksjon kan ilegges selv om slikt endelig analyseresultat ikke foreligger dersom tidsmessige hensyn taler for det. Det er i slike situasjoner en forutsetning at domfelte åpenbart er påvirket av rusmidler, m.m. som nevnt og gir en uforbeholden tilståelse, samt at han er iaktatt av minst to tilsatte uavhengig av hverandre. Hvis den domfelte nekter å avgi prøve, skal dette regnes som brudd. Undersøkelse for å avdekke bruk av rusmidler skal foretas med hjemmel i straffegjennomføringsloven § 56.

Hvis den domfelte ikke møter til gjennomføring etter første gangs innkalling skal friomsorgen sjekke med politiet eller annen offentlig myndighet om adressen på innkallingen er korrekt. Deretter må politiet sende en ny innkalling til den domfelte. Hvis den domfelte ikke møter etter at denne innkallingen er sendt, kan brudd konstateres.

58.4 Valg av reaksjon

Ved vurderingen av hvordan det bør reageres på brudd, skal det ses hen til den til enhver tid gjeldende praksis og retningslinjer. Hensyn til forutberegnelighet og likebehandling skal tillegges stor vekt. Det skal i tillegg legges vekt på individuelle forhold hos den domfelte.

Dette medfører at brudd som objektivt sett fremstår som identiske i enkelte tilfeller kan møtes med forskjellige reaksjoner. Forskjellen må imidlertid være saklig begrunnet.

Det skal foretas en helhetsvurdering av bruddets objektive grovhet og den domfeltes subjektive skyld. Det skal legges vekt på forløpet av hele straffegjennomføringen, om den domfelte gjentatte ganger har brutt vilkårene, og hvor stor del av straffen som er gjennomført.

58.5 Reaksjonsformer

58.5.1 Advarsel

Hvis den domfeltes brudd ikke er alvorlig (for eksempel ved at han kommer litt for sent til en avtale), eller hvis det foreligger særlig formildende omstendigheter, bør det vurderes om det er tilstrekkelig å gi en muntlig advarsel.

I forbindelse med advarselen skal den domfelte gjøres kjent med følgen av fortsatt uakseptabel opptreden. Advarselen skal gis på stedet av oppnevnt kontaktperson eller i ettertid av leder av friomsorgskontor. En slik advarsel er ikke et enkeltvedtak. Advarselen skal føres inn i journalen så raskt som mulig.

58.5.2 Innskjerpingssamtale

Første gangs vedtak om reaksjon skal innebære at den domfelte innkalles til en samtale for å få innskjerpet kravene. Målet med samtalen er å motvirke nye brudd. Under samtalen skal den domfelte gjøres kjent med følgene av gjentatte brudd. Den muntlige innskjerpingen skal følges opp med en skriftlig gjengivelse av innholdet i samtalen. Samtalen inngår ikke som en del av den ordinære gjennomføringen og skal derfor ikke regnes inn i timetallet.

Hvis den domfelte ikke møter til samtalen kan leder av friomsorgskontor avbryte gjennomføringen av straffen. Dersom det fremstår som nødvendig for å få gjennomført samtalen, kan politiet anmodes om å pågripe og fremstille den domfelte etter straffegjennomføringsloven § 58, siste ledd. Dersom den domfelte fortsatt ikke møter og politiet ikke får tak i ham/henne kan det fastsettes vilkår etter § 58, første ledd bokstav d) om at den domfelte skal overholde bestemmelser om meldeplikt for politiet eller friomsorgen i tillegg til møteplikten.

Etter straffegjennomføringsloven § 58, annet ledd må det enten være gjennomført innskjerpingssamtale eller fastsatt vilkår, før nye brudd kan medføre ytterligere konsekvenser. Møter ikke den domfelte til innskjerpingssamtalen må det derfor først fastsettes bestemmelse om meldeplikt før saken kan overføres til regionalt nivå med anbefaling om hel eller delvis omgjøring til subsidiær fengselsstraff.

Domstolloven § 178 gjelder tilsvarende så langt bestemmelsen passer.

Det presiseres at pålegg om å møte til innskjerpingssamtale ikke er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven, og derfor ikke kan påklages.

58.5.3 Fastsetting av vilkår

Nye vilkår kan bare fastsettes dersom det er nødvendig for å motvirke nye brudd. Vilråene som kan fastsettes følger av straffegjennomføringsloven § 58, første ledd a) til d).

58.6 Avgjørelse om å bringe saken inn for retten

Dersom den domfelte, etter at leder av friomsorgskontor har gjennomført innskjerpingssamtale og/eller eventuelt fastsatt nye vilkår, på nytt bryter kravene eller de fastsatte vilkårene, kan saken overføres til regionalt nivå med innstilling om at den bringes inn for retten med sikte på fullbyrding av den subsidiære fengselsstraffen.

Hvis direktør på regionalt nivå finner at vilkårene for å fremme begjæring om fullbyrding av den subsidiære fengselsstraffen er oppfylt, og fullbyrding fremstår som nødvendig, skal begjæring om hel eller delvis fullbyrding av den subsidiære fengselsstraffen fremsettes for tingretten. Straffen avbrytes fra det tidspunktet begjæringen er oversendt retten.

Direktør på regionalt nivå skal vurdere om delvis fullbyrding av den subsidiære fengselsstraffen er tilstrekkelig for å stanse videre brudd. Avsier retten dom om delvis fullbyrding, er det ikke adgang til å prøveløslate domfelte før han har utholdt den del av reststraffen som dommen går ut på.

58.7 Behandling i tingretten

Tilsatte ved regionalt nivå skal møte som kriminalomsorgens representant i tingretten i forbindelse med begjæring om fullbyrding av subsidiær fengselsstraff eller gjeninnsettelse på reststraff ved brudd på vilkår ved prøveløslatelse, med mindre domstolen signaliserer at det er unødvendig. Likeledes hvis tungtveiende forhold av f. eks. geografisk eller økonomisk art tilsier det, og det finnes ubetenkelig ut fra sakens omstendigheter, kan rettsmøtet avholdes uten at kriminalomsorgen er representert, med mindre retten ber om at en representant skal møte. I slike tilfeller kan det alternativt besluttes at en representant fra vedkommende friomsorgskontor møter.

58.7.1 Tingrettens dom

Det kreves en særskilt fullbyrdelsesordre for at en dom på gjennomføring av subsidiær fengselsstraff eller gjeninnsettelse kan effektueres, og det er påtalemyndigheten som må gi fullbyrdelsesordre i henhold til straffeprosessloven § 455. Det er også påtalemyndigheten som har kompetanse til å beslutte fullbyrding og som må gi fullbyrdelsesordre etter behandling av ankesak i lagmannsretten eventuelt i Høyesterett.

Kompetansen til å beslutte soningsutsettelse etter straffeprosessloven § 459, følger av hvem som har kompetanse til å beslutte fullbyrdelse. Siden det etter gjeldende rett er påtalemyndigheten som har kompetanse til å beslutte fullbyrdelse er det også påtalemyndigheten som må beslutte eventuell soningsutsettelse.